

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ АРХЕОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ
Миколаївська обласна організація
МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІСТОРИКО-АРХЕОЛОГІЧНИЙ ЗАПОВІДНИК «ОЛЬВІЯ»**

**FORUM OLVICUM II:
ПАМ'ЯТІ В.В. КРАПІВІНОЇ
(ДО 150-РІЧЧЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ОЛЬВІЇ)**

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
АРХЕОЛОГІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

4-6 травня 2018 р.

Миколаїв
Науково-дослідний центр «Лукомор'є»
2018

УДК 902/904+908+929+93+94

ББК 63

Ф-80

*Рекомендовано до друку рішенням правління Миколаївської обласної організації
Національної спілки краєзнавців України (протокол № 2 від 15 квітня 2018 р.)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ГАВРИЛЮК Н.О. (доктор історичних наук, старший науковий співробітник),
ГОСПОДАРЕНКО О.В. (кандидат історичних наук, доцент), КУЗОВКОВ В.В.
(кандидат історичних наук, доцент), МОЛЄВ Є.О. (доктор історичних наук,
професор), НОВІЧЕНКОВА М.В. (кандидат історичних наук, молодший
науковий співробітник), РИЖЕВА Н.О. (доктор історичних наук, професор),
СМИРНОВ І.О. (кандидат історичних наук, доцент), ТВЕРДЕЦЬКИЙ
АЛЬФРЕД (доктор гуманітарних наук), ТРИГУБ О.П. (доктор історичних наук,
професор), ЧЕРНЯВСЬКИЙ В.В. (кандидат історичних наук, доцент)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ВИПУСК: СМІРНОВ О.І.

Ф-80 FORUM OLBICUM II: Пам'яті В.В. Крапівіної (до 150-річчя
дослідження Ольвії), 4-6 травня 2018 р. Миколаїв: НДЦ «Лукомор'є»,
2018. 132 с.

До збірника увійшли матеріали доповідей і повідомлень учасників
II Міжнародної археологічної конференції «**FORUM OLBICUM II**»: Пам'яті В.В. Крапівіної
(до 150-річчя дослідження Ольвії). Публікації присвячені актуальним питанням
археології, історії, етнології та історіографії.

Для археологів, істориків, краєзнавців, вчителів, викладачів і студентів, а також
для тих, хто цікавиться історією.

*Матеріали подаються мовою оригіналу. Відповідальність за подану інформацію несуть
автори.*

© НДЦ «Лукомор'є»

© Автори статей

З М І С Т

МУЗЕЄЗНАВСТВО ТА ІСТОРИКО-АРХЕОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОБИ ФІНАЛЬНОЇ БРОНЗИ І РАНЬОГО ЗАЛІЗНОГО ВІКУ

Горбенко Кирило

Дослідження приміщення № 21 на території укріпленого поселення Дикий Сад 8

Кайзер Эльке, Кашуба Майя, Гаврилюк Надежда, Кулькова Марианна

Лепная керамика ранних кочевников Северного Причерноморья (9 – первая половина 8 вв. до н.э.) 12

Каряка Олександр

Становлення українського антикознавства (на підготовчих матеріалах Всеукраїнської археологічної конференції 1925 р.) 14

Кузьмищев Александр

О раскопках Ольвии в «Archäologischer Anzeiger» (конец XIX – начало XX века) 15

Костенко Антон

Израиль Давидович Ратнер і його внесок у дослідження античних пам'яток Південної України 17

Шеін Сергій

Основні напрямки та перспективи розвитку НІАЗ «Ольвія» НАН України 20

Шеін Сергій, Костюк Ірина

Ольвійський лапідарій: проблеми та перспективи формування колекцій 22

Никоненко Дмитро

Пам'ятки Нижнього Подніпров'я II ст. до н.е. – II ст. н.е., як об'єкти музеєфікації культурної спадщини 24

Самойлова Татьяна

Основные принципы музеефикации многослойных античных памятников на примере античной Тире 26

Шевченко Тетяна

Про стан музейно-фондової роботи в НІАЗ «Ольвія» 29

Гаркуша Наталья

Этапы формирования ольвийской коллекции Николаевского историко-археологического музея 30

Потехіна Інна

Звідки прийшли люди з візками: антропологія й археогенетика ямних поховань Сугоклейського кургану 32

Тарасенко Ірина	
<i>Діяльність Південно-бузької експедиції Інституту археології АН УРСР (1969-1975 рр.)</i>	34
Тригуб Александр, Вовчук Людмила	
<i>«Последнее дело» Феодосия Каминского</i>	37

ОЛЬВІЯ ТА АНТИЧНИЙ СВІТ

Чистов Дмитрий	
<i>Хронология некоторых типов восточногреческой амфорной тары по материалам комплексов Березани второй – третьей четвертей VI в. до н.э.</i>	40
Шевченко Тетяна	
<i>Теракоти-фіміатерії у домашніх святилищах Ольвії</i>	42
Скржинская Марина	
<i>Рынки в Ольвии</i>	45
Одрін Олександр	
<i>Работоргівля і рабовласництво в ольвійському полісі</i>	46
Ивченко Андрей	
<i>Земляные склепы некрополя Ольвии (от эллинизма к римскому времени)</i>	48
Папанова Валентина, Ляшко Светлана	
<i>Изделия из железа V-IV вв. до н.э. из ольвииских пригородных усадеб</i>	51
Пукліна Ольга	
<i>Скляний розписний посуд з Ольвії</i>	52
Величко Евгения	
<i>Ольвийские украшения из собрания Ханенко в коллекции Музея исторических драгоценностей Украины</i>	53
Колесниченко Анжелика	
<i>Стеклянные сосуды, изготовленные в технике сердечника из Ольвии</i>	54
Twardecki Alfred	
<i>Polish Archaeological Mission «Olbia» of the National Museum in Warsaw. Activity in seasons 2016-2017</i>	56
Вітрик Ірина, Кузьміщев Олександр	
<i>Кістяний гральний набір з Ольвії</i>	68
Шейко Ірина	
<i>Найбільш пізні знахідки світильників на теренах Ольвії</i>	70
Иванчик Аскольд	
<i>Полисы и царская власть на Боспоре эпохи Спартокидов</i>	71
Lech Pawel	
<i>Some reflections on Hellenistic table pottery from Polish excavations in Tanais</i>	71
Савостина Елена	
<i>«Большой стиль» в малых формах боспорского искусства: терракотовый всадник</i>	73

Молев Евгений	
<i>Итоги раскопок Китея в 2016-2017 гг.</i>	74
Хршановский Владимир	
<i>Боспорский некрополь нового типа на Китейской равнине</i>	77
Савельев Олег	
<i>Основные типы посуды группы pontic sigillata в керамическом комплексе Тире</i>	80
Савельева Катерина	
<i>Коропластика у культовому житті населення нижнього Подністрів'я у VI-I ст. до н.е.</i>	83
Масюта Денис	
<i>Амфоры типа 27 по В.В. Крапивиной из Тире</i>	86
Пашкевич Галина	
<i>Палеоетноботанічні дослідження Північного Причорномор'я</i>	87
Чечуліна Ірина	
<i>Технологія нанесення штампованого орнаменту на аттичну чорнолакову кераміку</i>	89
Котенко Вікторія	
<i>Херсонеський керамічний імпорт до Ольвії: історіографія питання</i>	91
Бондаренко Денис	
<i>Деякі попередні підсумки досліджень Вікторівського святилища (за матеріалами робіт 2013-2017 рр.)</i>	93
Козленко Роман	
<i>Фрагменти теракот римських воїнів з Ольвії</i>	96
Burgunder Pascal	
<i>Une pyramide à Nymphaion ? Forme et intégration du monument funéraire de Glykareia</i>	97
Новиченкова Мария	
<i>О деталях латенских бронзовых ситул из святилища у перевала Гурзуфское Седло</i>	101
Крутилов Валерий	
<i>Литейные формы Борисфена середины VI – начала V вв. до н.э.</i>	102
Смирнов Александр	
<i>монети римського часу з острова Березань (ділянка «Т» та «Р-І В»)</i>	102
Терещенко Александр	
<i>Археологічні дослідження підводного об'єкту – античного вітрильника «Зміїний-Патрокл» другої половини IV ст. до н.е. у Чорному морі (польові сезони 2011-2015 рр.)</i>	104

АРХЕОЛОГІЯ СТЕПОВОЇ ЗОНИ (СКІФО-САРМАТСЬКА АРХЕОЛОГІЯ)

Задников Станислав	
<i>Античная керамика из раскопа № 35 восточного укрепления Бельского городища</i>	108

Завьялов Владимир, Терехова Наталья	
<i>Пути распространения железной индустрии в Восточной Европе (по археометаллографическим данным)</i>	109
Шрамко Ирина	
<i>Новые исследования курганного могильника Скоробор</i>	111
Вертієнко Ганна, Тарасенко Микола	
<i>Ритуальна річ у крос-культурних контактах скіфо-сарматських племен і народів Близького Сходу</i>	113
Козак Олександра, Окатенко Віталій	
<i>Скіфські жіночі поховання зі зброєю на Харківщині. Травми, захворювання та поховальний обряд</i>	114
Діденко Сергій	
<i>Рельєфна червонолакова кераміка у черняхівській культурі</i>	116
Гаврилюк Надежда	
<i>Лощеная керамика, изготовленная степными мастерами</i>	117
Гребенников Юрий, Смирнов Леонид	
<i>История населения Степного Побужья в VI-V ст. до н.э.</i>	120
Шелехань Олександр	
<i>Кинджали та довгі ножі у скіфській культурі</i>	121
Саричев Вячеслав	
<i>Кічкаське поселення на шляху «з варяг у греки» та витоки української традиції судноплавства</i>	125
Черкас Борис	
<i>Дніпровський басейн, як важливий чинник взаємозв'язків осілого та кочового населення, за матеріалам письмових джерел 15-16 ст.: до постановки проблеми</i>	126
Ліфантій Оксана	
<i>Образи горгони Медузи, Змієдів и Афін на коштовних аплікаціях одягу скіфів</i>	127